

Lénárd Lili

Az **Index** történet, avagy miért ne bíz a zebrára az oroszlánkecrec kulcsát

Július 24-én, Budapesten, többbezres tömeg vonult 'szabad sajtó, szabad ország' jeligét skandálva a Karmelita Kolostorhoz, Orbán Viktor irodája elé. Sokan hónapokkal később sem értik, hogy a Dull Szabolcs,

főszerkesztő menesztésével kezdődő felmondási hullámnak mi volt az értelme. Az Index 90 fős szerkesztőségéből több mint 70 újságíró adta be felmondását, ezzel tulajdonképpen megszüntetve Magyarország legolvasottabb hírportáljának eredeti valóját.

A felmondások következtében elkezdődött az Index haláltusájának következő fejezete, amelyben Szombathy Pál, főszerkesztő-vezérigazgató vette át a lap vezetését. A kezdeti 30%-os látogatottsági visszaesés után úgy tűnt, Bodolai László, az Index.hu Zrt. részvényeit tulajdonló Magyar Fejlődésért Alapítvány elnöke mégsem Dull elbocsátásával mondta ki a végítéletet, hiszen a hirtelen esés után október 16-án az Index újra Magyarország [legolvasottabb](#) lapja lett. Ennek az időszaknak azonban hamar vége szakadt, ugyanis november 23-án bejelentették, hogy a Vaszily Miklós tulajdonában lévő Indamedia visszavásárolja az Index.hu Zrt részvényeit az MFA-tól, ezzel egy csapásra széthasítva a Bodolai szerint függetlenségi biztosítékként szolgáló alapítványi védőhálót. A főszerkesztőt és helyettesét aznap Vaszily Miklós várta egy [különös körülmények közt](#) zajló megbeszélésre, amely véget vetett Szombathy rövid főszerkesztői karrierjének.

A szereplők számára is átláthatatlan szerződésekkel és tulajdonosi hálóval homályosított ügyről nagyjából három nagy kategóriába sorolható a közönség véleménye. Az első narratíva azoktól ered, akik a mai napig úgy gondolják, Bodolai László – mint a botrányt kirobbantó lépés döntéshozója –, az Index megtartásának érdekében tette, amit

tett. Az a bázis, amely ezt a narratívát vallja, a júliusi botrány után sem hagyta ott a lapot, hiszen úgy gondolják, az Index esszenciáját nem az egyébként is gyakran váltakozó szerkesztőségi tagok, hanem az intézmény évtizedes integritása adja.

A második az ellenzéki narratíva, amelynek képviselői egy másodpercig sem kételkedtek abban, hogy Dull Szabolcsot egy felsőbb utasítással bocsátották el, a lap 'elorigósításának' első lépéseként. Ők természetesen ott voltak a 24-ei tüntetésen, mivel számukra az Index a sajtószabadságért folytatott küzdelem utolsó végvára volt. Az Facebook oldalát már aznap kilájkolták, és az index.hu-t, mint kezdőlapot eltávolították a kereső kedvencei közül.

Az utolsó narratíva hívói azok, akik, habár utólag elismerik, hogy a botrány kezdetektől fogva a Fidesz médiafoglalási tendenciájába illett bele, maguk sem teljesen értik miért állt fel az egész szerkesztőség Dull Szabolcs elbocsátása miatt. A történet objektív igazságát keresik, de rengeteg cikk és tartalom átvizsgálása után sem tisztult le a kép, hiszen az ügy szereplői által kiadott interjúk sokszor tényyszerű ellentmondásban állnak. Természetesen senki nem várhatja el az ügyben szereplőktől a titoktartási szerződések megszegését, azonban így meglehetősen egyoldalú az ismeretünk. Elemzésemben az Index-sztori két fent említett értelmezését mutatom be, a kormánypárti értelmezésű 'Bodolai' és az 'ellenzéki' narratívákat, ezáltal megkísérelve a harmadik csoport kérdéseinek megválaszolását.

A Bodolai narratíva

A Bodolai narratíva, egy a kormányoldalnak nagyon kedvező alternatívát fest le az Index sorsáról, ezért a közmédia és a kormánypárti politikusok is ezt az interpretációt hirdetik. Ennek a narratívának elsőszámú hőse Gerényi Gábor, az Index egykori alapítója, aki a médium kiadásáért felelős Index.hu Zrt.-t 100%-ban tulajdonló Magyar Fejlődésért Alapítvány vezetőségének tanácsadójaként nyújtotta be a Gerényi-tervként elhíresült átszervezési kezdeményezést. A terv az Index pénzügyi helyzetének javítása céljából készült, egy olyan új szerkezetet vázolva, amelyben az index.hu egy 'anya-oldalként' ad otthont az Index kiszervezett rovatainak, valamint kisebb külsős tartalmi forrásoknak. Az elmúlt években az online reklámstratégiák fejlődése miatt a felületkezelőknek több mint 50%-os kieséssel kell szembenéznie magyar piacon (főleg a Google és Facebook miatt). Gerényi terve ennek a kiesésnek a pótlására nyújtott volna alternatívát, hiszen szerinte az Index reformok és fejlesztések nélkül működött már vagy 10 éve, jelentős hitelállománnyal. Volt Indexes újságírók nyilatkozatából is kiderül, hogy a lap fennmaradása tulajdonképpen csodának számított, mivel az oldal méretéből adódóan képtelen modernizálni, szintet tartani a hirdetési divatokkal, és az influenszerek rugalmasságával. A terv sikerére az Index már meglévő kisebb rovatainak népszerűsége szolgált biztosítékként, hiszen az Index szerkesztősége több olyan blogot és külön tartalomforrást hozott létre

az évek alatt, mint a TotalCar, Street Kitchen vagy a használtautó.hu, amelyek az Indexből kiválva önállóan is sikeres oldalakká váltak. A terv hosszú távú koncepciója a cég több lábra állítása volt, mivel ez nem csupán az Indexnek hanem szerkesztőinek is pénzügyi stabilitást nyújtott volna a kisebb rovatok között kialakuló verseny által. Az anya-Indexen szerepeltetett kiszervezett rovatok mellett Gerényi szorgalmazta az Index belpolitikai rovatának továbbra is független fenntartását. Így az újság fő, politikai profilja megmaradt volna, elkerülve a szerkesztőség jelentős részének átszervezését.

Gerényi Gábor tervét végigtekintve egy olyan új Indexet látunk, amely egy potenciálisan stabilabb, mégis függetlenül működő politikai tartalmat közölt volna. Ennek ellenére a júniusi igazgatósági ülésen felvetett ötletet a lap főszerkesztője teljes mértékben elutasította. Dull Szabolcs, üzleti titok jellege ellenére kiszivárogtatta a tervet, amelyet a 24.hu még azon a héten közölt. A médiában gyorsan elhíresült kezdeményezés, a hírportált ízeire szedő Gerényi-tervként került be a köztudatba. Ennek következtében a főszerkesztő átállította az Index függetlenségét mérő kalkulátort "függetlenről", "veszélyben" státuszra, annak ellenére, hogy a felvetés abszolút terv állapotú volt és főszerkesztő nem lett kész tények elé állítva. Dull Szabolcs lépései ezzel olyan bizalomvesztést okoztak a vezetőségben, amely kellő indokkal szolgált az MFA elnökének, Bodolai Lászlónak az újságíró elbocsátásához. Ezután tört ki igazán a botrány, hiszen a szerkesztőség tagjai nem voltak hajlandók elfogadni az igazgatóság döntését,

és csoportos felmondásba kezdtek, holott egyelőre az egyetlen őket érintő változás a főszerkesztő személyében történt, akinek utódjáról még nem is döntött az igazgatóság.

Azonban az Indexről távozó újságírók elhíresült bátorsága nem feltétlenül a felmondásban megtestesülő önfeláldozást, hanem a B terv akcióba lépését jelentette. A Telex megalakulását pedzegető pletykák valóban gyanús gyorsasággal érték el az olvasókat. Szombathy Pál a végsőig marasztalta a stábot, de elmondása szerint hiába próbálta bebizonyítani, hogy nem a NER érdekeit képviseli, hiszen az újságírók már Dull kirúgása előtt létrehozták a telex.hu-t tulajdonoló Van Másik kft.-t, amely elég biztosítékként szolgált ahhoz, hogy együttes erővel beadhassák felmondásukat.

Mindezen érveket összesítve a szerkesztőség teljes felmondása valóban túlreagálásként hat. Szombathy felmondásáig azon dolgozott, hogy egy objektív, sokoldalú és kiegyensúlyozott lapot hozzon létre. Az Indexet érő kritikák nem tartalmi alapon, hanem az ország belpolitikai feszültségéből születtek, hiszen egy üzleti javaslat és egy belső konfliktus elég volt ahhoz, hogy az ügyet a kormány direkt támadásává továbbgondolva sajtószabadságért tüntessen az ellenzék.

Az ellenzék narratívája

Az ellenzéki narratíva valamelyest hasonlít a fent említettekhez, azonban az első jelentős különbség a Gerényi-terv ok-okozati hátterében rejlik. Tulajdonképpen abban, hogy Gerényi kinek a kérésére és milyen szándékkal nyújtotta be a tervezetet. Pontosan emiatt a történet ezen változata nem a terv benyújtásával, hanem az Index tulajdonosi körében bekövetkezett márciusi fordulattal kezdődik. 2020. március 31-én az Index megírta, hogy az oldalt kiadó Indamedia Csoport eddig 50-50 százalékos megoszlású tulajdoni szerkezetéből Oltyán József saját része Vaszily Miklós, volt MTVA vezérigazgató és jelenlegi TV2 elnökhöz került. A változás nagy visszhangot váltott ki a médiában, ugyanis az Index az elmúlt 15 évben a Fideszes, az utolsó 10-ben pedig a kormányközeli nyomástól próbálta eddig többé-kevésbé sikeresen megóvni magát.

Ebbe az egyébként is feszültséggel teli szituációba érkezett meg Gerényi Gábor. A Gerényi-terv ezen olvasata szerint a kezdeményezéssel két nagy probléma van. Az első, a terv pénzügyi konstrukciója, amely az Index kisebb rovatainak kiszervezéséről szól. Ahogy megjelent a 24.hu cikke a kiszivárgott tervről, több független vagy baloldali lap újságírója éles kritikával illette mind Gerényit, mind az Index vezetőségét. A probléma ott kezdődött, hogy annak ellenére, hogy az Index – sok másik hasonló lappal egyetemben – nehézségekkel

küzd a médiapiac átalakulása miatt, közel nem veszett annyit értékéből, mint ahogyan azt a terv szerzője állította, ráadásul a terv akkor sem lett volna kivitelezhető, ha a lap pénzügyi helyzete valóban éles strukturális váltásra sarkallta volna vezetőit.

A kisebb rovatok ugyanis nem képesek fenntartani magukat. Az a néhány példa, amellyel Gerényi érvelt, olyan szerencsés kivétel, amely eltörpülő százaléka nem szolgálhat egy gazdasági terv alapjául. Az ő által említett TotalCar vagy használtautó.hu egyébként sem összehasonlítható egy hagyományos gazdasági vagy technológiai rovattal, hiszen ezek az oldalak elsőként jelentek meg az őket érintő szűk piacon, ami egyáltalán nem elmondható az előbb említett hétköznapi rovatokról. A Gerényi által több interjúban említett Magyarósi Csaba példája pedig egyenesen rámutat arra, hogy az Ő modellje alapján létrehozott disztribútor oldalakon közvetített blogok vagy rovatok az oldal olvasottságát kihasználva felépíthetik saját brandjüket oly módon, hogy később ne legyen szükségük az Index támogatására.

A Gerényi-ügy második problémája az elsőből ered, ugyanis egy ilyen rossz gazdasági tervet egy tapasztalt médiavállalkozó valószínűleg nem ok nélkül készít. A terv nem csupán pénzügyileg gyengítené a megmaradó anya-Indexet, de szerkezetéből adódóan lehetőséget nyújtana a lap politikai függetlenségének befolyásolására. A kisebb rovatok mind pénzügyileg,

mind méretükből adódóan képtelenek lennének ellenállni a politikai befolyásnak. Arról nem is beszélve, hogy a külsős tartalmak beszerzésével az Indexen belül olyan támadófelület keletkezne, amely helyet hagyhat a NER közeli vállalkozóknak, akik az elmúlt 10 évben felvásárolták a magyar média egy jelentős részét. A politikai rovat megmaradna ugyan, de a töredékére csökkentett szerkesztőség valószínűleg összeomlana a politikai nyomás alatt.

A terv kiszivárogtatását Dull Szabolcs az ATV-nek adott interjújában tagadta, elmondása szerint csak akkor beszélt erről kollégáival, amikor már keresték az üggyel kapcsolatban. Ezáltal Bodolai döntése indokolatlan. Az egyetlen ok arra, hogy elküldje Dull Szabolcsot, a főszerkesztő tervvel kapcsolatos ellenkezése lehetett. A főszerkesztőt azért menesztették, mert az Indexet még a járvány okozta felfordulás alatt át kellett alakítani felsőbb utasításra, amely lehetetlennek bizonyult Dull jelenléte mellett. Természetesen az igazgatóság tisztában volt azzal, hogy a főszerkesztő maradása nem csak nehezíti az átszervezést, de minden vele járó mozzanat másodpercek alatt kikerülhet Magyarország legolvasottabb médiumának címlapjára. Ezt alapvetően alátámasztja az hogy Bodolai sem tagadta le, hogy pénzt ajánlott Dull hallgatásáért, valamint titoktartási szerződéséről nem a főszerkesztőt hanem Gerényit mentette fel, hogy a tanácsadó védhesse magát, miközben Dullnak hallgatnia kell az ügy fontos részleteiről.

Az, hogy az egész szerkesztőség kiállt Dull mellett azt bizonyítja, hogy az Indexet ebben a formájában valóban nem lehetett korrumpálni. Felmondási idejük után az oldal elvesztette az Uj Péter által két évtizede kialakított 'indexes' mivoltát. Ahogy Frisch Dorottya *Három hónappal a felmondások után: Valóban megváltozott az Index?* című elemzésében írja, nem csupán tartalmában, az idézetek és nyilatkozatok használatában is változott az hírportál stílusa. *“Novemberben 43 alkalommal volt egy cikk címe szó szerinti idézet kormánypárti politikusoktól, amíg ez ellenzéki politikusokkal mindössze 19-szer történt meg.”* amely váltás abszolút felülírta az eddigi tendenciákat. A tartalmi változások a kormány programjának értékelésében mutatkoznak meg, jelentős váltás látszott az Orbán-rezsim sport-politikájának támogató hangnemében (amely azonban valamelyest elkönnyvelhető Szombathy sportbarát érdekeltségének). A lapot a főszerkesztő egy olyan közép, 'kívülálló' vágányra terelte, amelyben a kormány egy legitimebb pozícióba került mint az eredeti Indexben. Ezzel együtt az idő a pesszimistákat igazolta. Szombathy nem tudta megmenteni az Indexet, sem a pénzügyi fentmaradását sem a függetlenségét.

Konklúzió

A két álláspontot összevetve próbálhatunk választ adni azoknak, akik a mai napig kételkednek az Index történetének szélsőséges értelmezéseiben. A narratívákban látszó véleménykülönbség két kritikus ponton jelenik meg.

Mi volt a Gerényi-terv valódi célja? Nem lehetünk benne biztosak, viszont túl sok az olyan pont, amely kérdőre vonja a terv jó szándékát. Gerényi érvei nem bizonyítottak, az általa adott interjúkban szubjektív és kevésbé adatszerű gazdasági érvekkel próbálja bizonyítani a terv függetlenségét. Azonban a másik oldalt nézve sincsen alátámasztott érvrendszerünk. Sem a cég pénzügyi teljesítményéről, sem az eddigi rovatok sikerességét illetően nem tudhatjuk, hogy a terv valóban segítette volna az Indexet. Érezni lehetett a NER közeledését, mind Gerényi Gábor mind Vaszily Miklós személyében, amely automatikusan a kormány közelgő befolyására utalt, azonban ezzel párhuzamosan tisztában vagyunk azzal, hogy az Index-modell a lap egykori alapítója szerint már egy évtizede pénzügyi csődre volt ítélve. Egy dolog biztos, még ha a legrosszabbat is feltételezzük, a Gerényi-terv egy rögtön elvetett ötlet volt, amely nem adott elég indokot arra, hogy az Index újságírói otthagyják a lapot, ezzel biztosítva annak bukását. Bodolai pedig nem az "ördög ügyvédje" csak egy rossz stratégia,

aki azt gondolta, Dull kirúgásával enyhítheti a kormány felől ránehezedő nyomást. Nos, túllőtt a célon.

Az Index-ügy valóban az Orbán-kormány médiaháborújának része? Erre a kérdésre egy másik kérdés a válasz; Az Index anektálása sikeres hadjárat volt? Ugyanis nem tekinthetünk el a tendenciáktól. Az Origo, Népszabadság, de akár az ATV is elégséges példát állít arra, hogy ne legyünk naivak az Index ügyében. Nem véletlen, hogy Magyarország legolvasottabb, Orbán Viktor kormányzását hangosan kritizáló hírportálja végül pont Vaszily Miklós, a Fidesz média-mágnásának a kezében landolt.

A kormány hosszú távú tervei között bizonyára ott szerepelt az oldal megbénítása. Azonban erre nem a 2010 óta zajló médiaátalakulás első periódusára jellemző heves felvásárlás, 'jobbositás' vagy bezárás látszott legjobbnak, hanem a jól bevált módszer. Néhány lojális ember a vezetőségben, a médium nem közöl kormánypropagandát, viszont nagyban tompítja az ellenzékét, ezáltal teljesítve a minimál programot: ha a miénk nem lehet, másé se legyen.

Az Index nem adta magát olyan könnyen. Dull Szabolcs ellenállt, mind az információk szivárogtatásával, mind a szerkesztőség teljes felmondásával. Azonban az ügy hosszú távon lehet, hogy túlteljesíti a terveket, ugyanis a Telex létrejötte nem úgy befolyásolta a mutatókat, mint ahogy azt a júliusi közfelháborodás sugallta.

Az átvétel kevésbé volt éles, mint a tüntetésen feltűzelt ellenzéki szavazók azt várták, így sokkal kevesebben hagyták ott az Indexet, mint azt a távozó szerkesztőség remélte. Ettől függetlenül lehet, hogy véleményformáló erejét sokak szemében elvesztette, de első ránézésre a színvonal nem csökkent annyit, hogy helyette mindenki a Telex-et, 444-et vagy a 24.hu-t olvassa. Ezáltal az Index, mint erősen kormánykritikus tartalom eltűnik, de helyére nem emelkedik egyetlen hasonló erejű kormánykritikus portál sem. Azt, hogy mi fog történni az Indamédia-hoz csatolás után nem tudjuk, de az Index 'elorigósítása' nem állhat a kormány szándékában. Mindenesetre ezáltal mint az ország mérvadó hírportálja, megszűnik létezni és azok, akik az index.hu-t írták be számítógépük első keresőjébe, csalódottan ismerik el ezen korszak végét.

